

УДК 37(092)(460)"1920/1929"

Келемен Й. Й.

аспірант кафедри педагогіки і
методики викладання історії та суспільних дисциплін
Національний університет “Чернігівський колегіум” імені Т. Г. Шевченка

СТАН ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ У ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГІ 1920-Х РОКІВ

Іспанський освітянин Лоренсо Лузуріага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (1889–1959) у компаративно-педагогічних дослідженнях 1920-х років багато уваги приділив питанням, пов’язаним із організацією та реформуванням народної освіти у країнах Латинської Америки.

На початку 1920-х років у Національному педагогічному музеї Іспанії вийшла книга Лоренсо Лузуріаги “Початкова освіта в іспано-американських республіках” (Мадрид, 1921) [1], у якій було представлено великий статистичний матеріал про стан народної освіти в п’ятнадцятьох латиноамериканських державах (Аргентина, Чилі, Колумбія, Венесуела, Болівія, Куба, Коста-Ріка, Еквадор, Перу, Уругвай, Сальвадор, Нікарагуа, Панама, Домініканська Республіка, Гондурас).

Наприклад, за даними Лоренсо Лузуріаги, наведеними у цій праці, кількість вихованців шкіл в Аргентині зросла з 460243 людей 1901 року до 1019944 людей – 1916 року [1, с. 15–16].

У загальних початкових школах програма обов’язкового навчання охоплювала вивчення предметів “Читання та письмо”, “Арифметика”, “Географія Аргентини і світу”, “Історія Аргентини та всесвітня”, “Рідна мова”, “Мораль і ввічливість”, “Гігієна”, “Математика, фізика і природничі науки”, “Малювання”, “Музика”, “Конституція Аргентини”, “Гімнастика”. Крім того, дівчата ще мали вивчати предмет “Праця та домашня економіка”, а хлопці – предмет “Військова справа” [1, с. 19].

Кількість шкіл у Болівії зросла з 84 у 1900 році до 450 у 1918 році, при цьому 1915 року функціонувало 540 шкіл. Чисельність учнів на 1919 рік становила 56983 особи, з них систематично відвідували школу 44654 вихованці (78% від загальної кількості учнів). У 1918 році в 450 школах працювали 1293 вчителі [1, с. 30–31].

У Коста-Ріці у 1917 році налічувалося 455 шкіл, працювало 1268 вчителів, навчалось 34936 учнів (із них – постійно відвідували школу 30422 учні) [1, с. 44].

У 1917 році в Чилі діяло 3460 шкіл (із них – державних шкіл 3014), працювало 7879 учителів, навчалось 411601 учень.

Програма початкової освіти передбачала вивчення кастильської мови, релігії, математики, історії, географії, фізики і природничих наук, каліграфії та малювання, співу; включала громадянське виховання, фізичне виховання, навчання ручної праці [1, с. 56–57].

У 1910-х роках у Перу діяло понад 2800 шкіл, працювало понад 4200 вчителів, навчалося понад 195600 учнів [1, с. 87].

Лоренсо Лузуріага наголошував, що на початку ХХ століття початкова освіта в латиноамериканських країнах гарантувалася державою, була обов’язковою для дітей віком від 6–8 років до 12–15 років та безплатною. Початкова освіта мала елементарний і вищий рівні, а в початкових школах установлювалася ієрархія навчальних класів – нижчі, середні, вищі, хоча це й не було загальною тенденцією для латиноамериканського регіону.

Стосовно предмета релігії у початковій освіті держав Латинської Америки проявлялися як ортодоксальний підхід із вимогами здійснення навчання узгоджено з канонами католицької церкви (приклад Колумбії), так і ліберальний світський підхід із законодавчими заборонами викладання релігії у школах (приклад Уругваю). У переважній більшості латиноамериканських республік навчання релігії у початкових школах не вимагалось, могло здійснюватися на прохання батьків учнів.

Програми навчання в початкових школах елементарного і вищого рівнів різнилися або за номінаціями навчальних предметів (приклад Домініканської Республіки), або, як це було частіше поширено, – за складністю тематики навчальних курсів унаслідок концентричного способу побудови освітніх програм.

Лоренсо Лузуріага зауважував, що на початку ХХ століття в латиноамериканському регіоні ще майже не зустрічалося спільне навчання хлопчиків та дівчаток у початкових школах. Для прикладу – у Нікарагуа це було взагалі заборонено [4, с. 124–125].

Протягом 1920-х років Лоренсо Лузуріага співпрацював із виданням “Revista de las Españas” (ісп. “Журнал Іспанії”) та Іберо-Американською Спілкою. В одному з номерів журналу “Revista de las Españas” 1926 року він наводив дані про боротьбу з неграмотністю у Колумбії, про діяльність шкіл і університету на Кубі, про загальне становище освіти в Чилі тощо [2].

В інтерв’ю, опублікованому 10 лютого 1929 року в аргентинському виданні “El Orden” (ісп. “Порядок”), Лоренсо Лузуріага стверджував, що Аргентина займає чільне місце серед країн світу у справі розбудови народної освіти. Школи початкового навчання дозволяють здобувати освіту численним групам іммігрантів [3, с. 3].

Список літератури

1. Luzuriaga L. La enseñanza primaria en las Republicas Hispano-Americanas. Madrid: J. Cosano, 1921. 116 p.
2. Luzuriaga L. Informacion cultural Española e Ibero-americana. *Revista de las Españas*. Madrid, 1926, octubre – diciembre. № 3–4, año I. P. 288–309.
3. La instruccion primaria en nuestro pais es la mejor del mundo, dice Lorenzo Luzuriaga. *El Orden*. Santa Fe, 1929. № 404, Domingo 10 de febrero, año II. P. 3.
4. Зайченко Н. І. Педагогічні студії Лоренсо Лузуріаги. Кн. І. Компаративно-педагогічні пошуки Лоренсо Лузуріаги “іспанського” періоду: монографія. Київ: Вид. Ямчинський О. В., 2024. 175 с.